

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА

ПРИМЉЕНО: 14.10.2014.			
ОРГ.ЈЕД.	БРОЈ	ПРИЛОЗИ	ВРИЈЕДНОСТ
	1069		

НАУЧНО - НАСТАВНОМ ВИЈЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БАЊОЈ ЛУЦИ

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени урађене докторске тезе мр Драгице Ристић под називом
“Уговор о факторингу са посебним освртом на факторинг као
инструмент финансирања пословних субјеката“

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Научно-наставно вијеће Правног факултета Универзитета у Бањој Луци је, на II сједници одржаној 12. маја 2014. године, донијело Одлуку о именовању Комисије за подношење извјештаја о урађеној докторској тези мр Драгице Ристић, број:12/3.416-II-4/14, под називом: “Уговор о факторингу са посебним освртом на факторинг као инструмент финансирања пословних субјеката“.

У Комисију су именовани:

- 1.) Проф. др Марко Рајчевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област: пословно (трговинско) право и право друштава, предсједник Комисије
- 2.) Академик, проф. др Витомир Поповић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област: међународно право, члан Комисије, и
- 3.) Академик, проф. др Мирко Васиљевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, ужа научна област: пословно - правна, ментор - члан Комисије.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСКЕ ТЕЗЕ

Докторска теза кандидаткиње мр Драгице Ристић написана је ћиричним писмом (Times New Roman, фонт 12, проред 1,5) и укоричена тврдим повезом. Дисертација је написана на укупно 277 страница, од чега 256 страница чистог текста, а садржи 6 графикана и 4 табеле. Литература се састоји од 204 јединице разврстане на књиге и чланке, законске текстове, остале прописе и интернет адресе. Наведена литература је цитирана у 500 фуснота.

Поред литературе и садржаја, цјелокупна материја је подијељена на увод, девет глава и закључак, и то: Увод (стр.5-13.), I Појам, настанак и развој факторинг послова (14-22.), II Економски аспекти факторинг послова (23-35.), III Могућности коришћења факторинг послова у РС и БиХ (36-60.), IV Правни (законски) режим факторинга (61-149.), V Правни институти који сачињавају факторинг односе (150-159.), VI Садржина уговора о факторингу (160-171.), VII Врсте уговора о факторингу (172-182.), VIII Правна природа уговора о факторингу (183-192.), IX Разграничење уговора о факторингу од сличних правних послова (193-241.) и Закључак (242.-260.).

У уводу кандидат објашњава предмет истраживања, сврху истраживања, односно даје образложење разлога и циљева који оправдавају изучавање овог правног посла. Поставља радну хипотезу, те наводи методе и изворе који су коришћени при изради рада и појашњава коришћене термине, значајне за правни посао факторинга.

У глави I - Појам, настанак и развој факторинг послова - кандидат анализира постојеће дефиниције правног посла факторинга, посебно његове економске и правне аспекте и покушава да да што свеобухватнију, али истовремено и једноставну дефиницију овог правног посла, приказујући га кроз његов историјски настанак и развој од Хамурабијевог законика и римског права, па до данас.

У глави II - Економски аспекти факторинг послова - анализирани су функције факторинга, а посебно финансирање, осигурање наплате, односно управљања потраживањем. Економски аспекти факторинга посматрани су кроз функције факторинга и ефекте реализације ових функција. Иако теоретичари немају јединствен став о броју и садржини функција које се обављају путем факторинг послова, преовладава стајалиште да се у оквиру овог правног посла обављају три основне функције и то: функција финансирања, функција осигурања наплате и функција управљања с потраживањем. Наведене су и образложене предности факторинг послова, али је критички указано и на недостатке и ограничења овог правног посла.

У глави III - Могућности коришћења факторинг послова у РС и БиХ - кроз приказ обима и трендова факторинг послова у свијету показано је да је факторинг данас значајан начин финансирања пословних активности у свјетској привреди. Посебно је обрађено стање финансијског сектора у РС и БиХ, анализирана досадашња пословна пракса факторинг послова, те дата процјена могућности развоја факторинг послова код нас.

У глави IV - Правни (законски) режим факторинга - обрађени су извори међународног карактера који се односе на правни посао факторинга, прије свега у свјетлу међународних конвенција: UNIDROIT Конвенције о међународном факторингу и UNCITRAL Конвенције о преносу потраживања у међународној трговини, а затим је анализирана правна регулатива у упоредном праву која се односи на овај уговор у правним системима Аустрије, Италије, Француске, Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Турске, Србије, Хрватске, Македоније, Црне Горе, Албаније, Босне и Херцеговине итд), а обрађени су и одређени доступни примјери судске праксе везани за уговоре о факторингу у САД-у и неким од земаља ЕУ).

У глави V - Правни институти који сачињавају факторинг односе - анализирана је правна структура и институти који сачињавају факторинг односе код уговора о факторингу. У теорији трговачног права постоји схватање да је уговор о факторингу састављен од цесије, предуговора и главног уговора, те у овом поглављу

кандидаткиња анализира ове институте, а посебно цесију, која чини основу сваког факторинг посла и путем које се одвија пренос потраживања.

У глави VI - Садржина уговора о факторингу - обрађени су елементи уговора о факторингу, учесници у овом правном послу, права и обавезе уговорних страна, те начин престанка овог уговора. Кандидаткиња анализира елементе и неопходну документацију код овог уговора, као и права и обавезе уговорних страна и покушава да дефинише садржину уговора, свјесна његове разуђености с обзиром на његово велико мноштво модалитета у аутономном пословном праву. Анализирани су и могући учесници, односно субјекти уговора о факторингу, јер поред основних учесника у овом уговору фактора, клијента, односно добављача и купца, односно клијентовог дужника могу се појавити и други учесници као што су субфактор и међуфактор.

У глави VII - Врсте уговора о факторингу - покушава се извршити класификација уговора о факторингу, на основу карактеристичних обиљежја или броја функција, те кандидат аргументовано констатује да стриктна подјела није могућа, јер и тако конституисани модели нису чисти, а обиљежја једног приступа се јављају и у другим врстама факторинг послова.

У глави VIII - Правна природа уговора о факторингу - кандидаткиња обрађује и анализира различите изворе овог правног посла, упоређујући његова различита теоријска поимања и правну природу. У овом поглављу је наведена и посебна правна проблематика везана за уговор о факторингу, као што су предујам, питање забране уступања потраживања и настојања за превазилажења забране потраживања.

У глави IX - Разграничење уговора о факторингу од сличних правних послова - врши се разграничење уговора о факторингу од других правних послова са којима факторинг има доста сличности, као што су уговор о цесији, есконт мјенице, уговор о форфетингу, међународни документовани акредитив, уговор о комисиону, банкарска гаранција и слично. Кандидаткиња у раду описује специфичности сваког од ових послова, указује на сличности, па и неке заједничке елементе, али посебно наглашава разлике и врши разграничење између правног посла факторинга и сличних послова. Највеће сличности су управо између уговора о факторингу и

цесији, па их је неопходно разграничити да би се избјегла мијешања.

У закључним разматрањима кандидаткиња даје пресјек цјелокупног истраживања, дајући резултате до којих је дошла приликом израде рада.

2. УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Разлог предузимања истраживања је значај уговора о факторингу као посебног кредитног посла, али и његова оскудна анализираност са правног аспекта. Чињеница је да факторинг има изразито растући тренд у свјетској економији и данас представља значајан извор финансирања како корпорација, тако и малих и средњих предузећа, а да с друге стране пословни субјекти у БиХ, односно Републици Српској, врло мало користе иако је неликвидност и висока задуженост горући проблем наше привреде. Основни циљ овог истраживања је да утврди да ли је постојећа правна регулатива довољан правни оквир за несметан развој факторинга, као модерне финансијске услуге у Републици Српској, односно Босни и Херцеговини. Ради се, дакле, о неименованом уговору који није регулисан, ни дефинисан домаћим законодавством и за чију примјену су од великог значаја аутономна правила пословног права. Циљ овог истраживања је и прагматичан и научан.

Када су у питању досадашња истраживања на наведену тему, она, у домаћој правној литератури, нису вршена у значајнијем обиму и углавном се анализе свде на обраду за потребе уџбеника. Тако је у свим земљама бивше СФРЈ, као заједничке државе, уговор о факторингу је релативно често дефинисан у уџбеницима пословног (привредног) права и међународног (привредног) пословног права, с тим да га поједини аутори сврставају међу уговоре са мјешовитом грађанском правном основом, а неки их сматрају посебним пословима финансирања у оквиру кредитних послова (нпр: Ћирић, А. & Ђуровић Р., *Међународно трговинско право, посебни део*, Ниш, 2005.; Ђуровић Радомир, *"Међународно привредно право"*, Савремена администрација, VI издање, Београд, 1982.; Перовић Јелена, *Међународно привредно право*, Економски факултет Универзитета у Београду, Београд 2011.; Поповић В. Г. и Вукадиновић Р. Д., *Међународно пословно право, Посебни део - Уговори међународне трговине*, Правни факултет у Бањој Луци & Центар за право ЕУ у

Крагујевцу, Бања Лука - Крагујевац, 2010.; Шемић Хилмија, *Трговачко уговорно право, књига друга*, Магистрат Сарајево, 2001.; Васиљевић Мирко, *Пословно право*, Удружење правника у привреди Србије и Црне Горе, Београд 2004., осмо издање; Васиљевић Мирко, *Трговинско право*, тринаесто измјењено и допуњено издање, Правни факултет Универзитета у Београду, 2012.; Васиљевић Мирко, Рајчевић Марко и Поповић Витомир, *Уговори у привреди (теорија, пракса, обрасци)*, Универзитет у Б. Луци, Правни факултет Бања Лука, те Велимировић, *Пословно право*, Подгорица, 2000.). Ову тему је детаљније обрадио аутор Вилим Горенц у свом дјелу *Уговор о факторингу* (Школска књига, Загреб), али 1988. године, дакле прије доношења међународних конвенција о факторингу и преносу потраживања.

Кандидаткиња је, за потребе рада, користила и резултате одређених магистарских радова, односно мастер студија, као што су: Митић Марија, *Магистарски рад факторинг у функцији својинске трансформације*, Универзитет у Београду, Правни факултет, Београд 1995.; Стефановић Милутин, *Факторинг као институција глобалног финансијског управљања*, Правни факултет Универзитета у Београду, мастер рад Београд, 2008. и Тодоровић М., *Уговор о факторингу, магистарски рад*, Правни факултет у Београду, 1979.

Правни и економски аспекти финансирања, путем факторинга, анализирани су и сагледавани кроз значајан број стручних радова, као што су: Делановић Љ., *Форфетинг и факторинг*, Правни живот бр. 11/2002; Ковачевић Радован, *Значај и улога факторинга као инструмента финансирања извоза - искуства нових чланица Европске уније*, Економски анали бр. 165, 2005.; Микеревић Д., *Шансе и замке факторинга у санирању неликвидности предузећа и привреде, АСТА Есопотиса*, година XI, број 18, 2013.; Павићевић Божидар, *Уговор о факторингу*, Правни живот бр. 11/79; Ровчанин Аднан, Омербеговић Адиса и Алибашић Мухарем, *Могућност развоја факторинга у БиХ*, Сарајево, мај 2005.; Спасић В. И. - Тодоровић М., *Међународни финансијски лизинг и међународни факторинг*, Београд, 1989.; Спасић Иванка, *Значај уговора о цесији код уговора о факторингу*, Страни правни живот, број 3/2009, Београд; Шкарић - Јовановић Ката, *Факторинг – правни, финансијски и рачуноводствени аспект*, Научно-стручни часопис Савеза рачуновођа и ревизора РС Финрар, 8/08, те Зиндовић Илија, *Правна природа и односи из уговора о факторингу*, Правни факултет Универзитета Привредна академија у Новом Саду,

УДК: 347.7, 2011.

Значајна сазнања из ове области на подручју бивше Југославије добивена су из посебних анализа и истраживања спроведених у оквиру студија везаних за процјену потребе законског регулисања овог правног посла у земљама југоисточне Европе, што је видљиво из одређених стручних радова, као што су: Бркић Алаудин, *Нормативно уређење уговора о факторингу у свјетлу домаћих и међународних извора права*, Анали Правног факултета Универзитета у Зеници, 7/2011.; Миленковић - Керковић Тамара, *Нове тенденције у регулативи правног посла факторинга - de lege ferneda*, Наука и криза, књига друга, Економски факултет, Ниш 2012., редактор др Евица Петровић; Миленковић - Керковић Тамара, *Промена субјеката у облигацији и потребе законског регулисања уговора о факторингу*, Право и привреда, 5/2006, Београд 2006.; Перовић Јелена, *Модерни уговори*, Форум за грађанско право за Југоисточну Европу, Прва регионална конференција, GTZ, Цавтат 2010. и Спаић Анета, *Модерни уговори*, Форум за грађанско право за Југоисточну Европу, Прва регионална конференција, књига III, Цавтат 2010.

Од страних извора, односно литературе, кандидаткиња је посебно анализирала међународне конвенције: UNIDROIT - Конвенцију о међународном факторингу и UNCITRAL - Конвенцију о преносу потраживања у међународној трговини, те UNIDROIT начела, али и студије, анализе и стручне радове везане за уговор о факторингу, као што су Bette Klaus, *Das Factoring - Geschäft*, Forkel, Stuttgart, 1973.; Bjorn B., *Factoring: A Comparative Analysis*. DJOF Publishing, Copenhagen, 1995.; D'Arcy L., Murray C. and Cleave B., *Schmitthof's Export Trade, The Law and Practice of International Trade*, Лондон 2000.; Ehling Hajnrh, *Zivilrechtliche Probleme der vertraglichen Ausgestaltung des Inland - Factoring - Geschäfts in Deutschland*, Duncker Humbolt, Berlin, 1977.; Frignani Aldo, *"Factoring, Leasing, franchising, venture capital, concorrenza"*, G. Giappichelli, UCLA Law Review 3/2001.; Gárdos Péter, *Az engedélyezés az UNCITRAL egyezményben és a készülő új Polgári Törvénykönyvben*, Gazdaság és Jog, 3/2004.; Hawkins D., *The business of Factoring*. Published by MC RRAW-Hill Book Company Europe, England, 1993.; Heaseler, H. R. / Grebl F., *Leasing und Factoring*, Attraktive Finanzierungsinstrumente im Lichte von Basel II LEXIS NEXIS Veslag, Wien, 2007.; Nagy Zoltan, *Правила факторинга и пренос потраживања по националним законима и легислативи ЕУ*, Унивезитет у Мисколцу, те Salinger

Freddy, Factoring Law and practice (Факторинг закон и пракса) Sweet & Maxwell Limited, Лондон 1995.

Најновија и најзначајнија сазнања из ове области, на међународном плану, добивена су из Студије Европске федерације за факторинг и трговинско-финансијску индустрију (EUF) о правној регулативи европских земаља која регулише правни посао факторинга. EUF је, 2011. године, сачинио поменути студију, са ажурираним стањем легислативе по овим питањима у свих 27 земаља ЕУ (изузев Грчке и Словачке за које су дати подаци на основу анкета из 2007. године), те пет нечланица ЕУ, али њених важних трговинских партнера (Норвешка, Русија, Швајцарска, Турска и САД). Ова студија служи као платформа владама и законодавцима у земљама ЕУ за усаглашавање легислативе везане за факторинг послове, а у њеној изради учествовали су најзначајнији експерти из земаља чланица ЕУ, али и појединих земаља нечланица.

У раду су, у значајној мјери, кориштени законски текстови и остали прописи, као и интернет странице које обрађују ову тематику, те дат приказ већ поменутих примјера судске праксе у САД и неким земљама ЕУ.

Допринос који теза треба да постигне, између осталог и уз помоћ наведених извора, је што прецизније теоретско одређење уговора о факторингу, дефинисање његових основних карактеристика, те позиционирање и разграничење у односу на остале сродне послове. Друштвена оправданост истраживања лежи у потреби сагледања конструкције овог правног посла, али и сагледавања постојеће правне регулативе, односно процјене да ли је она довољан правни оквир за несметан развој истог.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Кандидаткиња је при изради овог рада користила бројне изворе, руководећи се одређеним критеријима. С обзиром да се ради о материји која је доста изучавана и са економског аспекта и за чије су изучавање била потребна и сазнања економске науке, кандидат је поред правне, користила и економску литературу. Како

је уговор о факторингу сложен правни посао и у себи садржи елементе других уговора, посебно уговора са грађанско - правном основом, а због гарантне функције овог правног посла, у оквиру правне литературе, коришћена је не само она из области пословног права, већ и литература из грађанско-правне области.

Кандидаткиња је, у истраживању, настојала да се ослони на већ афирмисане теоретичаре из материје пословног и грађанског права, али је, у значајној мјери, истраживала и ставове мање афирмисаних, посебно из сфере правничке и економске струке, како би остварила спој теорије и праксе. Из тог разлога су теоријски ставови на многим мјестима поткрепљени подацима и примјерима из праксе. Изворе истраживања и сазнања представљали су, прије свега, писани и објављени материјали, посвећени предмету истраживања. С обзиром на предмет и циљеве истраживања, коришћен је низ докумената, нормативни и други акти, судске одлуке, научне и стручне књиге, магистарски и докторски радови, монографије, зборници радова, стратешки документи, статистички и други извјештаји, акти и документа релевантних асоцијација и пословних субјеката, часописи, стручни и прегледни чланци, студије случаја, интернет странице и други извори. Поред извора из националних законодавстава, извори су у значајној мјери и међународног карактера (међународне конвенције) UNIDROIT и европска правна начела, те прописи и пракса националних система у упоредном праву. Поред наведених докумената, до сазнања о битним чињеницама за предмет истраживања кандидаткиња је дошла кроз непосредне разговоре са представницима субјеката учесника у факторинг послу у Републици Српској, односно Босни и Херцеговини (Први фактор д.о.о. Сарајево – филијала Бања Лука, Нова банка а.д. Бања Лука, ИГА БиХ, те појединим привредним друштвима, корисницима факторинг услуга). Као извор коришћени су многи закони и подзаконски акти из предметне материје и то не само на нивоу РС и БиХ, већ и земаља југоисточне Европе, ЕУ, САД, Турске и др. У значајној мјери су коришћени и аутономни извори пословног права као што су Правила међународне асоцијације о факторингу и Правилник о међународном ланцу факторинга, те општи услови пословања и међународни обичаји, али и судска пракса.

Комплексност и карактер предмета истраживања, као и постављени циљ

истраживања су налагали комбинацију слиједећих метода које је кандидаткиња користила у истраживању: догматско-нормативног, историјско-правног, компаративног, аксиолошког, статистичког као и метода анкети. У раду је, као основна метода истраживања, коришћена догматско-нормативна метода, која у себи садржи догму, одвајајући право од политике и инсистирајући на примјени закона, и нормативну, којом се не утврђује само структура права, него и како право функционише, а при том анализирајући постојећу легислативу која се односи на правни посао факторинга у Републици Српској, односно Босни и Херцеговини, те њен утицај на садашње одвијање ових финансијских активности, као и препреке и отворена питања која се појављују у пракси. У циљу сагледавања историјског развоја овог правног посла кориштен је историјско -правни метод, док је упоредно-правни метод коришћен интегрално, кроз цијели текст. Упоредном анализом различитих рјешења, кандидаткиња настоји указати на суштину регулативе о одређеном проблему у правним системима других земаља, а анализирана су законска рјешења за овај правни посао у упоредном праву са посебним освртом на стање легислативе у земљама Југоисточне Европе, вршећи анализу позитивног законодавства Републике Српске, односно Босне и Херцеговине. Аксиолошки метод је коришћен ради истраживања става о потреби детаљног регулисања правног посла факторинга у Републици Српској, односно БиХ. Статистичка метода је у раду коришћена да би се приказали трендови развоја факторинга у свијету, са посебним освртом на ЕУ и земље југоисточне Европе, али и да би се направила процјена могућности коришћења факторинг услуге у Републици Српској, односно БиХ. Анкета је коришћена за добијање вриједносних судова и мишљења. Пројектовани интервју је обављен са представницима пословних субјеката, пружалаца факторинг услуга (ИГА, Први фактор Сарајево, Нова Банка), али и са корисницима факторинг услуга, представницима привредних друштава, који су се определијелили за овакав начин финансирања. Наведне методе су адекватне, довољно тачне и савремене, а резултати добијени њиховим коришћењем су јасно приказани.

Кандидаткиња није битније одступила од плана датог приликом пријаве докторске тезе. Минимална корекција редосљеда и груписање одређених садржаја у више или мање цјелина у односу на пријаву допринијела је бољој структури рада и није нарушила однос урађеног рада и пријаве.

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Факторинг је савремени правни посао, који је, у условима отежаног финансирања, понудила пословна пракса као алтернативни начин обезбјеђења финансијских средстава. Инструмент реализације овог посла је уговор о факторингу, о коме не постоји јединствен став у правној теорији и законодавствима појединих држава када је у питању његова правна природа, терминолошко и појмовно одређење.

Кандидаткиња, након излагања постојећих дефиниција и указивања на њихове мањкавости, дефинише факторинг као правни посао у коме се клијент обавезује да на фактора пренесе постојећа или будућа доспјела или недоспјела потраживања која има према трећим лицима из закључених уговора о продаји робе и вршењу услуга, а фактор се обавезује да пренесена потраживања прихвати ако га задовољава платежна способност клијентових дужника, с обавјештавањем (нотификацијом) или без обавјештавања дужника о том преносу, да преузета потраживања уз провизију наплати, те да, уколико је то уговорено, клијенту гарантује наплату, кредитира клијента, као и да за клијента врши рачуноводствене и друге услуге у вези са пренесеним потраживањем. Оваквим, општим одређењем овог правног посла кандидаткиња остаје при констатацији да, због сложености овог правног посла и његових различитих модалитета, готово није могуће дати једну свеобухватну, а истовремено прецизну дефиницију свих правних послова који би могли бити обухваћени појмом факторинга. Наиме, ради се о сложеном правном послу са мјешовитом грађанско-правном основом који у себи садржи елементе уговора о цесији, уговора о кредиту, уговора о гаранцији, уговора о дјелу, а (зависно од врсте) у њему могу да буду присутни и елементи неких других уговора, те кандидаткиња указује да структуру уговора о факторингу треба сагледавати зависно од обавеза које је на себе преузео фактор, стварне намјере уговорача, врсте уговора о факторингу, те с тим у вези и присуства различитих елемената облигационо-правне природе.

У раду су детаљно анализирани различите врсте овог правног посла (домаћи и међународни, прави и неправни, факторинг са авансним финансирањем и факторинг са дисконтним финансирањем и др.). Посебно је указано на чињеницу да уговор о факторингу има доста сличности са сродним правним пословима као што су уговор о цесији, форфетингу, есконту мјенице, комисиону, банкарској гаранцији и сл. и да је нужно извршити разграничења да би се избјегла мјешања. Путем ових разграничења, и у њима наглашених разлика, потврђују се да се уговор о факторингу не може подвести под наведене постојеће уговоре, већ је он уговор посебне врсте, дакле, *sui generis* уговор мјешовите природе, састављен од мноштва елемената који чине факторинг својеврсним правним послом. Кандидаткиња, објашњавајући историјски развој овог уговора, наглашава да је за разумијевање природе, карактера, правних ефеката и проблема који се у пословној пракси јављају при реализацији уговора о факторингу, нужно сагледати развој ових трансакција и њихов правни третман у изворном америчком привредно-правном систему. Карактеристика тзв. америчког факторинга је постојање обавезне гаранцијске функције, коју су фактори могли да пруже захваљујући свом сигурном правном положају заснованом на стварно - правном третману потраживања. Систем еуроконтиненталног права третира потраживање као право облигационог карактера, има дејство *ad personam*, његов пренос не производи аутоматски стварно правне ефекте што представља одређене препреке за развој ових послова у земљама еуроконтиненталне правне традиције.

Ограничења развоја факторинг послова евидентна су у појединим националним законодавствима попут забране преноса будућих и укупних потраживања, забране вишеструког преноса потраживања, непризнавања фактору положаја привилегованог повјериоца у стечају и сл. Ова различита рјешења у националним правима преносила су се и на правни режим међународних уговора о факторингу, што је у значајној мјери превазиђено доношењем UNIDROIT Конвенције о међународном факторингу и UNCITRAL Конвенције о преносу потраживања. У раду се посебно анализира пословна пракса факторинг послова у БиХ, као и правни оквир за овај правни посао у РС, односно БиХ и упозорава да у нашем праву овај уговор до сада није регулисан, па се на њега примјењује Закон о облигационим односима, а посебно одредбе о преносу потраживања (цесији).

Кандидаткиња указује да су препреке развоју факторинг посла код нас

вишеструке и, мада природа ових ограничења није таква да потпуно онемогућава факторинг посао, бројна рјешења присутна у привредно-правном систему Републике Српске значајно отежавају пружање факторинг услуга, као што су забрана преноса потраживања (*pactum de non cedendo*), правила о обавезној нотификацији дужника, непризнавање фактури карактера вјеродостојне исправе у извршном поступку, недостатак стварно-правног дејства преноса својине на потраживању и др.

У раду се аргументовано указује да је потребно што хитније унаприједити постојећи правни оквир за обављање овог правног посла, било увођењем нових одредби у већ постојећи Закон о облигационим односима, или доношењем посебног прописа који би регулисао овај уговор, али и иновирањем поменутих прописа који садрже рјешења која отежавају пружања факторинг услуга. Кандидаткиња указује да је, иновирањем Закона о облигационим односима и дефинисањем уговора о факторингу као именованог уговора, могуће регулисати појам, опште одредбе, права и обавезе уговорних страна, што би повећало сигурност учесника у овом правном послу. С друге стране, остаје отворено питање својстава привредних субјеката (факторинг друштава), надзор над њиховим пословањем и услова за обављање факторинг дјелатности, што би се морало регулисати посебним прописима. Доношењем посебног Закона о факторингу у РС, као *lex specialis*, могао би се на cjеловит начин уредити овај правни посао, али и статусно-правна питања факторинг друштава, те услови под којим се обавља ова дјелатност и на тај начин би се отклониле недоумице и правне празнине у постојећој регулативи, а повећала и правна сигурност свих учесника у поступку факторинга.

Резултати до којих је кандидаткиња, у свом истраживању дошла, су правилно, јасно и логично тумачени. Мишљења других аутора су истицана и уважавана, али је испољена и одређена доза критичности уз навођење респектабилне аргуменације. Овом дисертацијом је извршена свеобухватна систематизација права код уговора о факторингу, али је створен и основ за даље продубљивање и анализу појединих питања, а нарочито правног оквира за обављање овог правног посла, што и само може бити предмет посебних научних истраживања.

Образац 3

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Кандидатска је кроз свој рад, у области која није довољно научно обрађена, дала свој допринос представљајући своју тему на један посебан и оригиналан начин. На једном мјесту је доказаним методама обрадила уговор о факторингу у свјетлу савремених законских прописа и општих правила, указујући на порасходну везу између правно-теоријске и практично пословне димензије овог правног посла, што чини, између осталог, и користан допринос свим онима који се баве овом проблематиком. Њен допринос правној науци али и пословној пракси је евидентан, те обогато Комисија даје следећи:

ПРИЈЕДЛОГ

Будући да поменути рад задовољава критерије и стандарде докторског рада, Комисија јединогласно предлаже Наставно-научном вијећу Правног факултета Универзитета у Беоју Луци да донесе следеће одлуке:

1. да се докторска дисертација мр Драгиде Ристовић под називом "Уговор о факторингу са посебним освртом на факторинг као инструмент финансирања пословних субјеката" прихвати као самостални научни рад који задовољава научне захтјеве за рад олтасног карактера и
2. да се издвоје Комисија за јачање одбране рада.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Мирко Рајчевић, председник
2. Академик, проф. др Вигорис Поповић, члан
3. Академик, проф. др Мирко Баковић, члан

У Беоју Луци, 01.10. 2014. године